

Təsviri sənətin yaşı tarixin özü qədər qədimdir. Ulu əcdadlarımız hisslərini, duyğularını qayalar üzərinə cızıb tarixin yaddaşına yazıblar. Min illər sonra gələn nəsillər xalqımızın tarixi keçmişini, məşguliyyətini, incəsənətini daşlar üzərinə yazılmış bu rəsmlərdən oxuyub öyrəniblər. Daşlar, qayalar üzərinə çəkilməmiş bu əsərlər milli kimliyimizi təsdiq edən sənət əsərləri olmaqla yanaşı, həm də millətimizin tarixi keçmişini təsdiq edən şəxsiyyət vəsiqəmiz oldu.

Oqtay Sadiqzadə.
Akademik Zərifə xanım
Əliyevanın portreti

Toğrul Nərimanbəyov.
"Ana" rəsmi

Azərbaycan rəssamlarının əsərlərində qadın obrazı

Ötüb keçən bu zamanda illər bir-birini təkcə vaxt olaraq əvəzləmədi. İllər keçdiyimiz təkamül yolu idi. Meşəliklərdə, dağ zirvələrində məskən salmış insanlar təbiətin, otların, çiçəklərin, kainatın rənglərini elə təbiətin yaratdığı gözəlliklərdən, bitkilərdən alıb boyalar düzəldib hisslərini, düşüncələrini, fantaziyalarını daha da təkmilləşdirməyə çalışırdılar. Boyalar ilməyə, naxışa da döndü. İlmələr kilim oldu, xalça oldu. Rənglər ipək oldu, atlas oldu. İnsan oğlu kamilləşdikcə könlü dünyamız da zənginləşdi.

İllər keçdikcə zaman öz mövzunu dikte edirdi. Tarixi proseslər bir-birini əvəzlədikcə mövzular daha da rəngarəngləşir, sürətlə bir-birini əvəzləyirdi. Ədəbiyyatımızda, musiqimizdə, təsviri incəsənətimizdə bütün mövzular əvəzlənsə də, bəzən "mövsümi" xarakter daşısa da, bir mövzu daim könlü dünyamızın əsas xəttini təşkil edib: bir-birinə bağlı olan Ana və Vətən mövzusu. Həmişə vətənə ana demişik, ana müqəddəsliyinə səcdə etmişik.

Sənətkarların təsviri və tətbiqi sənət sahələrində müraciət etdikləri qadın obrazları ovqat və xarakter ifadəsinə görə çox rəngarəng olub. Bu

Tahir Salahov. "Abşeron qadınları"

nu şərtləndirən başlıca səbəb onların bir-birindən çox fərqli zamanlarda və məkanlarda təsvir olunmalarıdır.

Qadın gözəlliyini təsvir edərkən rəssamlarımız ilk olaraq şairlərimizin əsərlərindəki qadın obrazlarına müraciət ediblər. Nizaminin Leylisi, Şirini və Fitnəsi miniatürələrdə ustalıqla öz əksini tapıb.

İllər keçdikcə qadın gözəlliyi rəssamların əsərlərində

də rənglərin dili ilə, öz müxtəlifliyi ilə bədii ifadəsini tapıb. Fırça ustaları öz əsərlərində qadın gözəlliyinin fonunda milli geyimlərimizi, zینət əşyalarını sənətə gətiriblər. Ötən əsrin digər bir mövzusu da müxtəlif sahələrdə hünər göstərən qadın qəhrəmanları idi.

Azərbaycanlı rəssam Toğrul Nərimanbəyovun 1966-cı ildə çəkdiyi üzükqırıqlı, düşün-

dürücü və düşüncəli "Ana" rəsmi yaddaşlara və sənət dünyasına öz möhürünü vurdu. Rəssam bu portret üçün öz dayəsinə model seçib. Qriqoriy Anisimovun yazdıqlarına görə, "qadın baxışları harasa uzaq bir yerə zillənib, bəlkə də o öz çətin olan keçmiş haqqında düşünür. Bu qürurlu sima xeyirxah niyyətlə işıqlandırılıb. Anisimov qeyd edir ki, Nərimanbəyov bu əsərdə abstrakt humanizmdən uzaq, real və romantik obrazı təsvir edir. Bu şəkildə həm də rəssamın mövqeyi aydın şəkildə ortaya çıxıb.

Xalq rəssamları Səttar Bəhlulzadə, Oqtay Sadiqzadə, Tahir Salahov, Ələkbər Rzəquliyev, Altay Hacıyev, Tokay Məmmədov, Fərhad Xəlilov, Maral Rəhmanzadə, Həyat Abdullayeva, Hafiz Zeynalov və başqalarının yaradıcılığında bu mövzu üstünlük təşkil edir.

Bu gün fırça ustalarının qadın qəhrəmanları əsgər anaları, şəhid xanımları, ata yolu gözləyən şəhid övladlarıdır. Erməni vəhşiliyinin qurbanı olmuş körpələrdir. Əsgərlərimiz səngərdə, fırça ustalarımız isə öz əsərləri ilə erməni faşizmini dünyaya təqdim edə biliblər. İnsanlığın faciəsi olan Xocalı qətləmini bədii qrafikanın dili ilə dünyaya təqdim olunur. Bu mövzuya həsr olunmuş əsərlərin dünyanın ən məşhur yerlərində sərgisi təşkil edilir. Erməni vandallarının Qarabağda törətdikləri vəhşiliklər rəssamlarımızın yaratdığı tablolarla dil açır danışır.

Qarabağa yolu düşənlər yəqin ki, yolboyu rəssamların çəkdiyi rəngarəng qadın obrazlarını, oğlunu müharibəyə yola salan narahət baxışlı ana əsərlərini seyr edərkən, bu əsərlərin təsirində düşərək xeyli düşünür. Bu məqamda insanın ürəyindən yalnız bir istək keçir. Kaş ki, anaların gözündən övlad dərdi duyulmasın. Rəssamlarımız xoşbəxt, bəxtəvər qadın çöhrələrini, ürəyindən, gözündən məmnunluq süzülən anaların rəsmlərini yaratsınlar.

*Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"*